

Årsmelding 2020

SAMMENDRAG

- **Europa Nostra har gjennom pandemiåret 2020 greid å holde et høyt aktivitetsnivå til tross for de mange begrensingene som har lagt en demper på organisasjonens arbeid. Spesielt bør nevnes dokumentet «Putting Europe's shared heritage at the heart of the European Green Deal». Resultatet ble lagt frem 21 mars I år. Hvordan kan kulturminnesektoren gjennom konkrete tiltak bidra til å gjøre EU klimanøytral innen 2050?**
- **Etter åtte år som president i Europa Nostra besluttet Placido Domingo ikke å ta gjenvalg. Hans bidrag til Europa Nostra's gjennomslagskraft og posisjon i Europa har vært formidabel gjennom hans formannsperiode. Han ble utnevnt til Honorær President ved årsmøtet i oktober 2020.**
- **Y-blokken ble til slutt ført opp på Europa Nostra liste som et av Europas 7 mest utsatte kulturminner i 2020. Det skulle likevel ikke bevege Regjeringen til å endre standpunkt med hensyn til å rive Y-blokken.**
- **Klima- og miljødepartementet la frem den nye kulturminnemeldingen våren 2020. Det var en god situasjonsbeskrivelse av våre kulturminners tilstand, men hadde lite nytt å by på. Da Statsbudsjettet ble lagt frem i høst var det lite oppfølging å finne.**
- **Arbeidet med annen del av det Nordisk/Baltiske prosjekt gitt navnet «Youth for Cultural Heritage» er kom i gang. Pandemien har begrenset fremdriften, men man håper å ha resultatene ferdig i løpet av 2021 slik at de kan presenteres på kongressen i 2022.**

STYRETS ARBEID

Det har vært avholdt 4 styremøter i 2020, hvorav ett telefonstyremøte og ett digitalt møte på Zoom. I styret sitter Erik Schultz, formann, Axel Mykleby, nestleder, Grete Horntvedt, styremedlem, Simen Bjørgen, styremedlem, Tore Friis-Olsen, styremedlem, Aslak Aslaksen, varamedlem og Anne Aude, varamedlem.

Styrets arbeid har i 2020 vært påvirket av den pågående Covid-19 pandemien. Imidlertid rakk vi å gjennomføre et vellykket årsmøte før pandemien traff Norge. Videre ble sensommertur til Moss avvirket mens det var få restriksjoner knyttet til befolkningens aktiviteter. Arbeidet med annen del av det Nordisk/Baltiske prosjektet kom i gang i fjor høst etter forsinkelser pga. pandemien.

Oppfølgingen av de nominerte prosjektene til EUs kulturminnepriser/Europa Nostra Awards 2020, og diskusjoner knyttet til nye kandidater til pristildelingen i 2021, krever tid i styret gjennom hele året. Styret har også arbeidet med vår forenings innmelding i Norges Kulturvernforbund. Styret fikk anledning til å presentere Europa Nostra Norges arbeid for den nye Riksantikvaren, Hanne Geiran, i høst. Styret vurderer mulighetene for å etablere en Europa Nostra Norge pris som vektlegger den europeiske dimensjonen innenfor kulturminnefeltet i Norge.

Medlemmene fordeler seg som følger: 9 medlemsorganisasjoner (NGO), 4 støttemedlemmer, 49 individuelle medlemmer.

ÅRSMØTET 2020

Årsmøtet ble avholdt 26. februar i Professorboligen på Universitet i Oslo, Universitetshaven, med 24 medlemmer til stede.

Årsmelding og regnskap med revisors rapport ble godkjent. Valgkomiteens forslag til styremedlemmer ble fulgt. Styremedlemmene Axel Mykleby og Erik Schultz tok gjenvalg for to år. Lars-Jacob Hvinden Haug hadde bedt om avløsning, og i hans sted ble valgt varamedlem til styret Tore Friis-Olsen for ett år. Som varamedlemmer ble Aslak Aslaksen (gjenvalg) og Anne Spånbeg Aude (ny) valgt for ett år.

Til valgkomitéen ble valgt Tore Edvard Bergaust (formann), Lars-Jacob Hvinden Haug (ny) og Tore Sannerud (ny), for to år.

Foreningens revisor, Stein Wessel-Aas ble gjenvalgt for ett år.

I etterkant av årsmøtet holdt konservator og arkeolog ved Innlandet fylkeskommune, Espen Finstad, foredraget: «Brearkeologi og klimaendringer, spor fra fortiden smelter frem» Medlemmer av Norsk Arkeologisk Selskap var invitert til dette foredraget. Norge er ledende innenfor feltet brearkeologi. Finstads foredrag var meget lærerikt og åpnet en ny verden for mange av de 95 personene som var til stede! Etter foredraget var det lett servering med drikke. Ideen med å invitere medlemmer av andre kulturminneorganisasjoner til årsmøtets foredrag ga mersmak.

MEDLEMSMØTER

Årets sensommertur 27. august gikk i år til Moss som feiret sitt 300 års jubileum. Dessverre sørget pandemien for at det ble innskrenkninger i jubileumsarrangementene. Blant annet ble vårt deltakerantall begrenset til 20 personer.

Vi startet besøkene i Konvensjons-gården og fortsatte til Værne Kloster hvor vi fikk et grundig besøk i haven og klosterruinen, som er restene etter Norges eneste Johanitterkloster. Vårt medlem, kulturhistorikeren Eivind Luthen, supplert vår eminente guide gjennom resten av besøkene, med historisk stoff om Johanitterordenen. Reisen gikk videre til Jeløen hvor vi besøkte to lystgårder. På Røed Gård, som er under stadig istandsetting, fikk vi servert et lett måltid mat, og på Torderød møtte vi en ferdig restaurert lystgård, istandsatt under Riksantikvares veiledning og betalt av Moss kommune i anledning jubileet. Gårdens venneforening hvor vår guide hadde vært formann i mange år, var

instrumentell i å få beveget kommunen til å påta seg den kostbare restaureringen. Dette var en inspirerende og verdig avslutning på vårt besøk til Moss.

NY KULTURMINNEMELDING I 2020

Regjeringen la frem sin nye kulturminnemelding i april 2020; «Nye mål i kulturmiljøpolitikken. Engasjement, bærekraft og mangfold». Styrets forsiktige forventninger ble ikke innfridd. Men meldingen var en god beskrivelse av situasjonen for kulturminner i Norge. Det var gledelig at flere av Europa Nostra Norges innspill til kulturminnemeldingen var tatt inn i meldingen, men det var skuffende få nye mål og satsninger for årene fremover. Da årets statsbudsjett ble lagt frem i oktober 2020, kunne man få inntrykk av at regjeringen allerede hadde lagt meldingen ned i skuffen. De friville kulturminneorganisasjonene som ble fremhevet som viktige aktører i arbeidet med å bevare våre kulturminner gjennom engasjement og bredere deltagelse, så ingen bedring i sine driftstilskudd.

Meldingen ga en nærmere beskrivelse av regionreformens virkning for fylkeskommunenes nye arbeidsrammer etter at mange oppgaver er flyttet over fra Riksantikvaren til landets fylkeskommuner.

Det var ingen nye nasjonale måltall for våre kulturminners allmentilstand på kortere og lengere sikt.

Under salderingen av årets budsjett ble Kulturminnefondets budsjett kuttet med 10 mill. kroner. Dette er kanskje myndighetens viktigste verktøy for å støtte opp om ivaretagelsen av ikke fredete kulturminner i privat eie! Og det skjer nettopp når fondet er gitt ytterligere oppgaver å ivareta.

MØTE MED RIKSANTIKVAREN

Styret ba om et møte med den nye Riksantikvaren, Hanne Geiran, på våren 2020 for å gjøre henne mer kjent med Europa Nostras arbeid i Europa og vårt arbeid i Norge. Pandemien sørget for at diverse forsøk på møter ble utsatt, og styret endte opp med et digitalt møte i november på Zoom. Vi fikk en innføring i direktoratets nye rolle etter regionreformen, og styret informerte nærmere om organisasjonens virksomhet. Det var oversendt bakgrunnsmateriale i forkant av møtet. Tilstede var også ansvarlig for Riksantikvarens internasjonale samarbeid. ENN blir nå holdt løpende orientert om direktoratets ulike arrangementer, som for tiden foregår digitalt.

EUROPA NOSTRA NORGE MEDLEM AV NORGES KULTURVERNFORBUND

Norges Kulturvernforbud er en paraplyorganisasjon for de frivillige organisasjonene som arbeider innenfor kulturminnefeltet, så vel den materielle som den immaterielle. På mange måter er det en nasjonal utgave av Europa Nostra. Forbundet har 29 organisasjoner som medlemmer. Disse representerer til sammen ca. 250.000 enkeltmedlemmer. Se www.kulturvern.no I en nordisk og nasjonal europeisk sammenheng er Kulturvernforbundet ganske unikt overbygning som man ikke finner igjen andre steder. Det samordner medlemsorganisasjonenes politikken overfor regjering, departementer og politiske partier. Det driver også et stort opplysnings- og informasjonsarbeid rettet mot

medlemsorganisasjonene og norske medier. For Europa Nostra Norge er det viktig å komme bedre i inngrep med mange av medlemsorganisasjonene, og kunne være en kilde til informasjon rundt den store virksomheten som drives frem av Europa Nostra og European Heritage Alliance 3.1 innenfor EUs styrende organer og i Europa generelt.

REGNSKAPET 2020 FOR EUROPA NOSTRA NORGE

Regnskapet er pr 31.12.20 gjort opp med et overskudd på kr 15.853 (1.647). Da er det ikke tatt hensyn til tilskuddet som Sparebankstiftelsen DNB har tildelt ENN til det pågående Nordisk/baltiske ungdomsprosjektet.

Egenkapitalen til Europa Nostra Norge er kr 28.963.

Regnskapet følger vedlagt.

REPRESENTASJON I EUROPA NOSTRAS ORGANER

Marianne Roald Ytterdal og Grete Horntvedt sitter i Europa Nostras råd.

Marianne Roald Ytterdal er oppnevnt av Europa Nostra som medlem av juryen for «Helena Vaz da Silva European Award». Prisen tildeles en person som gjennom sitt arbeid har fremmet allmennhetens bevissthet knyttet til bevaringen av kulturminner. I 2020 ble prisen tildelt den portugisiske poet og bibliotekar i Vatikanets Bibliotek, José Tolentino Mendonca. Marianne Roald Ytterdal sitter også som jurymedlem for prisvurdering av nominasjonene til Den Europeiske Kulturminnepris/Europa Nostra Awards, i klasse 3, Dedicated Service.

EUROPA NOSTRAS ARBEID GJENNOM PANDEMI-ÅRET 2020

Det har vært krevende å drive en kulturminneorganisasjon som Europa Nostra med store aktiviteter over hele Europa gjennom 2020. Hele sekretariatet har arbeidet mer eller mindre hjemmefra fra 12. mars 2020 og gjør det fortsatt. Gjennom ulike digitale verktøy har man holdt kontakt med samarbeidende organisasjoner, EU ulike organ, politikere, medlemmene og publikum generelt. Alle møter og arrangementer har foregått på Zoom og Teams, med stadig større effektivitet og gode resultater gjennom året. En titt på hjemmesiden www.europanostra.org/2020/ gir en god oversikt over aktivitetsnivået i 2020. Det synes ikke å ha ligget nede pga. pandemien.

Av særlig viktighet bør nevnes det forberedende arbeidet med dokumentet «Putting Europe's shared heritage at the heart of the European Green Deal». Et arbeid som har foregått i samarbeid med bla. ICOMOS, European Heritage Alliance og European Investment Bank Institute. Dokumentet ble offentliggjort 22. mars i år. Dokumentet ser på de ulike sidene ved EU-kommisjonens strategidokument European Green Deal, og hvorledes kulturminne-sektoren kan bidra med konkrete tiltak for å nå strategidokumentets mål om klimanøytralitet innenfor EU innen 2050. Se.....

Europa Nostra har sammen med mange andre kulturminneorganisasjoner avgitt anbefalinger til EU-kommisjonen for å avhjelpe de åpenbare vanskeligheter Corona-19 pandemien skaper for kulturminnesektoren.

Europa Nostra har protestert kraftig mot Tyrkias beslutning om å stenge Hagia Sofia som museum og konvertere bygningen tilbake til et moské. Bygget ble innlemmet i UNESCOs verdensarvliste allerede i 1985 og er den bysantinske arkitekturs hovedverk. Videre har organisasjonen oppfordret de stridende parter i Nagorno-Karabakh om å ta hensyn til

området mange kulturminner og engasjert seg i Libanons meget utsatt kulturminner. Oppgavene står stadig i kø, men foreningens administrasjon og styrende organer har vist en utrolig oppfinnsomhet og initiativ i disse utfordrende tider.

I forbindelse med gjennomføringen av Europa Nostras online digitale årsmøte i oktober meddelte Plácido Domingo at han, etter å ha innehatt vervet som President i Europa Nostra i åtte år, ikke tok gjenvalg. Han ble 80 år i januar i år. Hans bidrag til Europa Nostras gjennomslagskraft og posisjon i Europa har vært formidabel igjennom hans formannsperiode. Han ble utnevnt til Honorær President under foreningens årsmøte. Hans etterfølger er ikke offentliggjort ennå.

DE EUROPEISKE KULTURMINNEPRISER/EUROPA NOSTRA AWARDS

I 2020 bedømte de fire juryene i Europa Nostra 118 prosjekter fra 29 land. Denne gangen nominerte Norge bare ett prosjekt: **Telegrafan** i klasse 1: «Bevaring/restaurering». Dette er en av Drøbaks klassiske 1700-talls-bygninger som ble utsatt for en alvorlig brann i 2015. Etter 3,5 års restaureringsarbeid stod bygningen ferdig våren 2019. Alt ble gjennomført med private midler fra en kulturminne-kjær eier. Dessverre oppnådde ikke prosjektet en pris.

Igjen har styret fått erfare at det tar tid for eiere/forvaltere av gode prosjekter å få dokumentasjonen ferdig til de fastsatte tidsfrister. Det forklarer at det bare ble nominert et prosjekt fra Norge til bedømming i 2020. Se for øvrig: www.europanostra.org/laureates2020

Høsten 2020 ble det nominert to prosjekter fra Norge til De Europeiske Kulturminnepriser/Europa Nostras Priser 2021.

Bankskøyten «Storeggen», ble nominert i klasse 4, Education, Training and Awareness Raising. Skøyten ble bygget på bryggen i Ålesund (2016/17) som en replika etter en gammel modell, fotografier og tegninger, med tradisjonelt verktøy og etter gamle håndverksmetoder. Det finnes ikke lenger noen eksemplarer igjen av disse første, større, heldekkende bankskøytene, som var så karakteristiske for utviklingen av havfisket på Sunnmøre. Det ble bygget nærmere 300 slike skøyter i regionen gjennom siste halvdel av 1800-tallet. I dag benyttes «Storeggen» i undervisning av skoleungdom i seiling, sjømannskap og historiefremføring i regi av Sunnmøre Museum.

Stiftelsen Bryggen/ Venneforeningen Bergen Brygge er nominert i klasse 3, Dedicated Service. Disse to institusjonene, som har spilt en helt sentral rolle i bevaringen av Bryggen i Bergen, ble etablert for nærmere 40 år siden. De står i dag for vedlikehold av den gamle bygningsmassen og for forvaltningen og eierskapet til et stort antall av bygningene. Innenfor fristens utløp 1. oktober 2020 hadde Haag mottatt 164 nominasjoner fra 34 land.

Styret i ENN trenger stadig å bli gjort oppmerksom på de gode prosjektene som befinner seg rundt i landet. I praksis vil det likevel være mange prosjekter som ikke lar seg nominere pga. spesielle omstendigheter. Innen klasse 1, Bevaring, skal det for eksempel ikke være mer enn tre år siden restaureringen av prosjektet ble gjennomført.

Styret håper stadig å få nominert et forskningsprosjekt fra Norge (klasse 2). Forhåpentligvis lykkes vi med å nominere Brearkeologiprojektet høsten 2021. Det har ikke tidligere vært nominert forskningsprosjekter fra Norge.

DEN EUROPEISKE KULTURMINNEKONGRESSEN (SUMMIT) I BRÜSSEL 2020

Med tanke på at man hadde fått en ny kommisjon i Brüssel og et nyvalgt EU-Parlament, besluttet styret i Europa Nostra høsten 2019 å legge kongressen i 2020 til Brüssel. Kongressen ble avlyst på grunn av pandemien. Dette skulle vært Europa Nostras tredje Summit, og en manifestering av de resultatene som var oppnådd gjennom de to foregående kongressene i henholdsvis Berlin og Paris. På begge disse kongressene (Summits) deltok representanter fra EUs ledende politiske og administrative organer samt nasjonale kulturpolitikere.

Den store pristildelingsseremonien som alltid er lagt til overnevnte kongress, måtte i 2020 for første gang gjennomføres digitalt. Den ble trygt gjennomført med digital fremvisning av det enkelte prosjektet, og direkte kontakt med de enkelte prisvinnere rundt i Europa. De formelle talene og gratulasjonene kunne publikum også ta del i. En imponerende nyvinning innenfor digital kommunikasjon, som dessverre ventelig vil måtte bli gjentatt høsten 2021.

«EUROPAS SYV MEST UTSATTE KULTURMINNER»

Y-blokken var med på den endelige listen over Europas syv mest utsatte kulturminner, offentliggjort i mars 2020. Se www.europanostra.org/7mostendangered2020/ Dette skulle likevel ikke bidra til å endre regjeringens syn på bevaringen av Y-blokken. Rivningen startet mars 2020 og ble avsluttet i november. En beslutning som ganske sikkert vil bli sterkt kritisert i ettertiden. Carl Nesjars sandblåste dekorasjoner på gavlveggene etter skisser av Pablo Picasso er tatt ned og bevart for senere oppsetting. Vi må håpe denne prosessen har bidratt til en større bevissthet i befolkningen og blant våre politikere om å ta vare på verdige eksemplarer fra vår kulturarv.

Kampanjen «Europas syv mest utsatte kulturminner» gjennomføres fra 2021 hvert år. Det vil gi plass for et større antall nominasjoner. Det betyr at kulturminneforeninger og enkeltmedlemmer kan nominere utsatte kulturminner som ikke nødvendigvis er av nasjonal karakter, men som betyr meget i det lokale eller regionale kulturminnearbeidet og for befolkningen der. Da fristen for nomineringer løp ut i juni 2020 var ingen prosjekter nominert fra Norge.

Gjennom det siste året har styret sett på en nominering av både Den gamle krigsskolen, Oslo og Villa Lysøen, Bergen. Begge prosjektene har imidlertid fått en avklaring på sine utsatte situasjoner.

"CULTURAL HERITAGE COUNTS FOR EUROPE"

Det er grunn til igjen å minne om denne rapporten som stadig blir referert til av politikere og kulturminneorganisasjoner. Den er oversatt til 12 språk. Se sammendraget:

<http://www.europanostra.no/kulturarvenerverdifulforeuropa/> eller hele rapporten på: www.encatc.org/culturalheritagecountsforeurope.

VIDEREFØRINGEN AV DET EUROPEISKE KULTURMINNEÅRET 2018, NORSK BALTISK FORUM

De nordiske landene og Estland gjennomførte i 2018 en boklansering som presenterte representative prosjekter fra Norden og hele Baltikum som hadde mottatt Den europeisk kulturminnepris/Europa Nostras Pris. Dette var et bidrag til markeringen av Det europeiske kulturminneåret 2018.

Man er nå i gang med fase 2 av prosjektet som har fått navnet Youth for Cultural Heritage. Det er rettet mot barns og ungdoms opplevelser ved å bo i eller i nærheten av ett kulturminne som nevnt over. Man ønsker å finne ut hvordan det påvirker deres holdninger til kulturminner og kulturlandskap. Dette prosjektet strekket seg inn i til sommeren 2021. Pandemien har imidlertid skapt forsinkelser med gjennomføringen og resultatene vil ventelig legges frem til kongressen i 2022.

Den norske delen av prosjektet er fullfinansiert gjennom støtte fra Sparebankstiftelsen DNB. Prosjektet styres fra Finland. I Norge er 4 skoler med i prosjektet. De er knyttet opp mot følgende prisvinnere, «Blaafarveværket», «Rydd et kulturminne», «Uthusprosjektet på Røros» og «Kongeveien over Filefjell». Alle skolene, også de utenlandske, som er med i prosjektet vil etter hvert legge sine bidrag inn i en egen nettportal som er knyttet til den norske hjemmesiden www.europanostra.no/youthforculturalheritage/

MEDIEDEKNING

I forbindelse Europa Nostras annonsering i mars at Y-blokken endte opp på listen over «Europas 7 mest utsatte kulturminner» i 2020, ble det igjen pressedeckning som også omtalte Europa Nostra som stod bak dette prosjektet. Over tid kan man få inntrykk av at mediene gir mer oppmerksomhet til norske kulturminner som nomineres til «Europas 7 mest utsatte kulturminner», enn når et norske kulturminneprosjekt vinner en Grand Prix i konkurransen om Europas best kulturminneprosjekter!

KULTURMINNEKONGRESSEN 2021 PLANLAGT FOR BRUSSEL, IGJEN KANSELLERT

Dette arrangementet er dessverre igjen kansellert. Europa Nostra ser imidlertid på mulighetene for å gjennomføre en hybrid strategidiskusjon i juni som vil bli strømmet direkte online tilgjengelig for allmennheten.

Avhengig av Covid-19 situasjonen til høsten, håper Europa Nostra å kunne gjennomføre en Excellence Fair hvor hvert av de prisvinnende prosjektene og folkene bak presenteres digitalt. Pristildelingsseremonien vil på samme måte som i sist høst presenteres digitalt og gjøres tilgjengelig for publikum.

Oslo, mars 2021

Styret i Europa Nostra Norge

Erik Schultz (styreleder)
sign

Axel Mykleby (nestleder)
sign

Grete Horntvedt
sign

Simen Bjørgen
sign

Tore Friis-Olsen
sign

VEDLEGG TIL ÅRSMELDINGEN 2020

EUROPA NOSTRA NORGE REGNSKAP 2020

	2020	2019
DRIFTSREGNSKAP		
<i>Driftsinntekter</i>		
10% av medlemsavgift til Europa Nostra	6.685	7.680
Andre inntekter	0	0
Arrangementer*	20.297	12.800
Renteinntekter	10	18
Sum inntekter	26.922	20.498
<i>Driftsutgifter</i>		
Utgifter arrangementer	14.934	13.279
Hjemmeside **	0	3.951
Andre utgifter	0	4.375
Bankutgifter	205	540
Sum kostnader	15.139	22.145
Driftsoverskudd (tap)	11.853	(1.647)
Balanse pr 31.12.2020		
<i>Eiendeler</i>		
På konto DnB	28.963	11.695
Utestående fordringer	0	0
Sum eiendeler	28.963	18.276
<i>Gjeld</i>		
Sum gjeld	481	0
<i>Egenkapital</i>		
Egenkapital pr 31.12.18	16.629	18.276
Driftsoverskudd	11.853	(1.647)
Sum egenkapital	28.482	16.629
Sum Gjeld og Egenkapital	28.963	16.629

Oslo, mars 2021

Cathrine M. Schultz
Kasserer

Stein Wessel -Aas
Revisor

Fotnoter til årsregnskapet 2020

Generelt.

De nasjonale Europa Nostra foreningene beholder 10 % av årskontingenten som innbetales til Europa Nostra, Haag. I 2020 utgjorde kontingentene kr 66.848,- hvorav Europa Nostra Norge beholdt kr 6.685,-

Note 1.

De to arrangementene var årsmøtet og høstturen til Moss.